

ların kurbanlarından biridir. Onun yok olması ile, şehrin en eski Türk eserlerinden biri olan Atık Ali Paşa Külliyesi de çevresinden bir elemanın eksilmesiyle göçük kalmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri 953 (1546), s. 67-72; Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, I, 325; a.mlf., a.e. (nşr. Zuhuri Danişman), İstanbul 1969, II, 28; Naimâ, *Tarih*, IV, 356; VI, 257; Silâhdar, *Tarih*, I, 67; S. Schweigger, *Ein neue Reyssbeschreibung... nach Constantinopel...*, Nürnberg 1613 — Graz 1964, s. 52 vd.; R. Walsh, *A Residence at Constantinople...*, London 1838, s. 351; L. Enault, *Constantinople et la Turquie*, Paris 1855, s. 387; C. G. Curtis — Mary A. Walker, *Restes de la reine des villes, 2e partie: Dans la ville, les murailles* [baskı yeri ve yılı yok], rs. 28-29; D. Géorgiadès, *La Turquie actuelle*, Paris 1892, s. 110-113; W. J. J. Spry, *Life on the Bosphorus...*, London 1895, s. 120; C. Gurlitt, *Die Baukunst Konstantinopels*, Berlin 1909-12, I, 50; R. Lubenau, *Beschreibung der Reisen... 1573-1589* (nşr. W. Sahm), Königsberg 1912-30, I, 188-190; F. Luttor, "Adalékok az Eldsi-Hanboz", *Turan, Zeitschrift for Osteuro päische Vorder-und Innerasiatische Studien*, Budapest 1918, I, 286-288; H. Dernschwam, *Tagebuch einer Reise nach Konstantinopel und Kleinasien* (nşr. F. Babinger), München-Leipzig 1923, s. 37-41; a.mlf., a.e.: *Anadolu'ya Seyahat Günlüğü* (trc. Yaşar Önen), Ankara 1992, s. 58 vd.; E. Mamboury, *Constantinople: guide touristique*, İstanbul 1925, s. 343; a.mlf., a.e.: *İstanbul: Rehber-i Seyyahın*, İstanbul 1925, s. 347; O. C. Busbecq, *Vier Briefe aus der Türkei* (trc. W. von der Steinen), Erlangen 1926, s. 96; a.mlf., a.e.: *Türk Mektupları* (trc. H. Cahit Yalçın), İstanbul 1938, s. 56, 123-124; T. Bertele, *Il palazzo degli Ambasciatori di Venezia a Constantinopoli*, Bologna 1932, s. 329, rs. 167; *Topkapı Sarayı Arşiv Kılavuzu*, İstanbul 1938, I, 36; Hüseyin Namık Orkun, *Eski Türk Yazıtları*, İstanbul 1940, III, 283-288; Şekip Eskin, *Türk Posta Tarihi*, Ankara 1942, s. 16; M. Tayyib Okıç, "Hadım (Atık) Ali Paşa Kimdir?", *Necatî Lugal Armağanı*, Ankara 1968, s. 501-515; *Le Temps*, Paris 9 Eylül 1890 (hanın yıkırılması hak.); Ali Emîrî, *Tarih ve Edebiyat Mecmuası*, I, İstanbul 1338, s. 34-37; Metin And, "XVI. Yüzyılda İstanbul", *Hayat-Tarih Mecmuası*, sy. 8, İstanbul 1969, s. 21; a.mlf., "Elçiler ve Elçilikler", a.e., sy. 3, İstanbul 1970, s. 22-23; Semavi Eyice, "Elçihani", *TD*, XXIV (1970), s. 93-130, iv. XVI (Elçi Hanı ile ilgili bibliyografyada verilemeyen bütün kaynaklar burada gösterilmiştir).

SEMAYİ EYİCE

ELÇİOĞLU, İzzettin Hümâyi

(1875-1950)

Türk müzikisi muallimi,
bestekâr ve zâkirbaşı.

İstanbul Fatih'te Nişanca mahallesinde doğdu. Babası, aynı semtteki Bülbülçüâde Tekkesi şeyhlerinden Hâfız Ahmed Şemseddin, annesi Kamer Hanım'dır. İlk öğreniminden sonra girdiği Hır-

kaiserif'teki Atay Rüşdiyesi'ni bitirerek Çemberlitaş İdâdisi'nde tahsiline devam etti. Oradan mezun olduktan sonra Dahiliye Nezâreti Mektûbî Kalemi'nde göreve başladı. Bu arada Adliye Nezâreti'nde de çalıştı. Yirmi yıl kadar Bâbiâli'de görev yaptıktan sonra muallimlik mesleğine geçti. Uzun yıllar Üsküdar, Kabataş, Davutpaşa ve Gelenbevi liseleleriyle diğer bazı orta öğretim kurumlarında çalıştıktan sonra Onaltıncı İlk Mektep müzikisi muallimi iken emekliye ayrıldı. 3 Ekim 1950 tarihinde Fatih'te vefat etti ve Edirnekapı surları dışındaki mezarlığa defnedildi.

Zamanın tanınmış müzikşinasları arasında yer alan Elçioğlu, özellikle bu alandaki hocalığı ve bestekârlığı ile tanındı. İlk müzik bilgilerini babasından aldı. Eyüplü Şeyh Mehmed Efendi'den ilâhi, bahriye imamlarından Hâfız Mehmed Efendi'den Mevlêvî âyininin meşkettiği gibi diğer bazı hocalardan da Batı müzikisi öğrendi. Müzikide en çok faydalandığı kişi ise Muallim İsmâil Hakkı Bey'dir. Ayrıca İsmâil Hakkı Bey'in Vezneciler'de açmış olduğu Müsiki-i Osmânî Mektebi'nde hocasının yardımcısı olarak görev yaptı. Bu arada birçok talebe yetiştirdi. Bunlar arasında Hayri Yenigün ve Yesâri Âsım Arsoy'u bilhassa zikretmek gerekir.

Tabii bir ses güzelliğine sahip olan ve mevlidhanlığı ile de tanınan Elçioğlu, aynı zamanda Hırkaiserif'teki Kenan Rifâî Tekkesi'nin zâkirbaşısı idi. Müzik eserlerini geçerken bilhassa usul üzerinde titizlikle durur, meşk esasında eseri notadan ziyade usulle geçmeyi daha uygun bulurdu. Ayrıca iyi bir ud ve tanbur icracısı olduğu da belirtilmektedir.

Elçioğlu, dinî ve din dışı eserleriyle bestekârlıktaki gücünü ortaya koymuştur. 3000'in üzerinde beste yaptığı söyleniyorsa da bugün bilinen âyin-i şerif, tevsih, na't, ilâhi, semâi, şarkı ve marş for-

İzzettin
Hümâyi
Elçioğlu

mundaki eserlerinin sayısı 100'e yaklaşmaktadır. *İlâhiyyât-ı Ken'an* (İstanbul 1341, 1974, 1988) adlı eserde Elçioğlu'nun otuz ilâhisinin notası mevcuttur. Ayrıca müzikle ilgili dört makalesi *Mektepli* adlı haftalık mecmuada neşredilmiştir (sy. 2-3, 5, 10).

BİBLİYOGRAFYA :

Ergun, *Antoloji*, II, 651-652; İbnülemin, *Hoş Sadâ*, s. 209; Etem Ruhi Üngör, *Türk Marşları*, Ankara 1965, s. 139; Mustafa Rona, *Ellî Yıllık Türk Müsiki'si*, İstanbul 1970, s. 199-200; Zâkir Sükrü, *Mecmûa-i Tekâyâ* (Tayşi), s. 63; Nazmi Özalp Mehmet, *Türk Musikisi Tarihi-Derleme*, Ankara, ts. (TRT Müzik Dairesi Başkanlığı yayınları), II, 61; Ali Rıza Avni, "Gizli Kalmış Kıymetler", *MM*, sy. 182-183 (1963), s. 50; Gültekin Oransay, "Yayınlanmış Türk Din Musikisi Sözlü Anıtlarının Ezgileyicileri", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslâm İlimleri Enstitüsü Dergisi*, sy. 3, Ankara 1977, s. 193-194; Öztuna, *BTMA*, I, 252-253.

NURİ ÖZCAN

ELDEM, Halil Ethem

(1861-1938)

Eski eserler,
tarihî belge ve kitâbelerle
müzeceilik hakkında
yayımları olan müze müdürü.

15 Zilhicce 1277'de (24 Haziran 1861) Bebek'te Mahmud Nedim Paşa'nın sahilhânesi köşkünde dünyaya geldi. Sadrazam İbrâhim Edhem Paşa'nın oğlu ve ressam Osman Hamdi Bey ile eski sikeler uzmanı İsmâil Galib Bey'in kardeşidir. İlkokuldan sonra Kaptan İbrâhim Paşa Rüşdiyesi'nde başladığı orta öğrenimini 1875 yılında babasının elçi olarak bulunduğu Berlin'e giderek orada tamamladı. Bir yıl İsviçre'nin Zürih Üniversitesi'ne devam ettikten sonra Viyana'da Politeknik Yüksek Okulu'nda jeoloji ve kimya öğrenimi gördü (1881-1884). Buradan tekrar İsviçre'ye geçerek Berne Üniversitesi Felsefe Fakültesi'nde doktora yaptı ve 1885'te İstanbul'a döndü.

İlk olarak Bâb-ı Seraskerî Fabrikalar Nezâreti muavinliğine tayin edilen Halil Ethem, dört yıl sonra Erkân-ı Harbiye-i Umûmiyye Dairesi'nin tercüme şubesine geçti; bu resmî görevlerinin dışında çeşitli okullarda dersler verdi. 1885-1893 yıllarında Dârüşşafakati'l-İslâmiyye'de, 1887'de Mekteb-i Mülkiyye'de, 1900'de Dârülmüallimîn'de, bir yıl sonra da Dârülfünun'da Batı'daki eğitim ve öğretim usullerini uygulayarak ilm-i maâdin (mineraloji), tabakâtü'l-arz (jeoloji) ve kimya okuttu. Bu arada verdiği ders-